

כיצד נשריש תודעה היסטורית-צבאית?

אפשר לומר: היחס ללימוד היסטוריה-צבאית — הוא מסימני-ההכר המובהקים המבדילים בין גישה „מעשית“ (שהיא גם צרת-אופק וקצרת-טוח) ליכולת פעולה-מזוינת, לבין מאמץ לחדור חדירה יסודית ושרשית יותר למקצוע-הצבאי, כשליחות ומשלוח-יד גם-יחד, ולתופעת-המלחמה כחזיון גורלי בחיי עמים ובתולדות עולמנו.

אפשר לומר — ולצדוק.

אך כיצד מקנים הכרה זו? כיצד מניעים את המפקד-בפועל — הקצין — או את המפקד-בכוח — הצוער — לא רק להכיר בחשיבותם של ספרי היסטוריה-צבאית אלא אף להתחיל לקרוא בהם?

*

צבאנו הצעיר — טוב לו להכיר, גם בתחום זה, את נסיונם ולקחייהם של אחרים. צבאה של קנדה אינו מן הגדולים, אך הנו יסודי בגישותיו לכמה תחומי דעה והכשרה צבאיים — ובתוכם גם תחום זה של הקניית ידיעה והתמצאות בהיסטוריה-הצבאית. ראש הענף להיסטוריה-צבאית, קול. ס. פ. סטיוסי, חוקר ומחבר בתולדותיהם של צבאות ומלחמות ופרופסור להיסטוריה-צבאית, העלה בהרצאת-היסוד אשר נשא בפני הספרנים הצבאיים כמה עובדות-הסתכלות, כמה אמתות אפורות — וגם כמה מסקנות מדריכות. והרי אחדות מאלו:

„קציני-צבא — בדומה לשאר הקור-אים — נוטים יותר מדי לקריאה בלתי-ביקורתית. נטיתם היא להא-מין בקלות רבה-מדי למה שעניניהם רואות מודפס שחור-על-גבי-לבן. על-כן, בדרשם בעצתי, מבקש אני לט-פח בקרבם גישה ביקורתית אל הנקרא“.

„אוביקטיביות היא דבר אשר מני-חיס לגבי ההיסטוריונים כי הם חותרים לקראתו; אך לא רבים ה-מקרים בהם אמנם מגיעים הם אליו“.

„רוב ההיסטוריונים — משקפיים צבעוניים לעיניהם: אם בצבעי דעות-קדומות לאומיות ואם דעות-קדומות זרועיות וחיליות — או דעות-קדומות אישיות-גרידא. יע-מוד-נא הקורא על המשמר, מפני משקפי דעות-קדומות אלה של היס-טוריון; ומוטב לו גם לבחון מדי-פעם היטב, שמא מורכבים משק-פיים מעין-אלה גם על אפן-הוא“.

„שאלה נכבדה היא, ממה מפיק הקצין תועלת מרובה יותר: האם מלימודי-חובה בהיסטוריה-צבאית – או, פשוט, מקריאה עצמית. סבורני כי צדקנו אנו, בצבא קנדה, בדרשנו לימוד רב יותר בתחום זה מכפי שנהוג בצבאות בריטניה או ארה"ב, למשל; כי מוטב שקצינים ילמדו היסטוריה מתוך חובה מאשר שלא ילמדוה כלל. ברם, איתנה הכרתי: הקריאה העצמית – אין דבר אשר ישוה לה ברכישת יסוד והבנה בהיסטוריה-הצבאית ולקחייה“.

„שואלים: כיצד להמריץ קצינים לקרוא את הספרים שבספריות? שכן הדלתות פתוחות – אך מעטים מדי הנכנסים! אין לכך תשר בה מוכנה בפי, אך שני דברים רר אה אני כודאיים: ראשית, קצינים המשתמשים שי-מוש רציני בספריות – תמיד יהיו מיעוט; ויתכן – מיעוט קטן-ל-מדי; שנית, מיעוט זה יכיל בתוכו אחוז ניכר מאוד של אותם הקצינים, אשר נועדו להגיע לעליה, לאיכות מעולה, למעמד רם ואחראי“.

ישנו שטח בהיסטוריה-הצבאית אשר בו יהיה עלינו לתרום ממקורנו-אנו. זהו השטח של הכרת עברנו הצבאי והמלחמתי היהודי הישראלי. הקרבה הנפשית וההכרתית אל הנושאים שבשטח זה – היא אשר תהווה, אולי, את המניע החזק ביותר לשכבת-המפקדים שלנו להכניסם להיכלה של ההיסטוריה-הצבאית. תרומה מן הראשונות, אך לא-קטנה בהקפה ובגיוונה בשטח זה, יהוה הספר „ההיסטוריה-הצבאית של ארץ-ישראל בימי-המקרא“ העומד להופיע בימים הקרובים.

אין אפשרות לפרט כאן את מלוא תוכנו של הספר על מאות עמודיו. נציין רק שערי העיקריים: המלחמות בארץ-כנען קודם הכיבוש הישראלי – 7 פרקים (המחברים – פרופ' ש. ייבין, פרופ' י. פולוצקי, פרופ' ב. מזר, ד"ר י. אהרוני);

מלחמות-הכיבוש של שבטי-ישראל ומלחמות השופטים וראשית-המלוכה – 6 פרקים (פרופ' ש. ייבין, י. אפעל, ד"ר י. אהרוני, ד"ר א. מלמט, ז. קלאי);

המלחמות בא"י בתקופת המלוכה – 11 פרקים (פרופ' ש. ייבין, פרופ' י. ידן, פרופ' ב. מזר, ד"ר י. ליוור, ד"ר א. מלמט, ד"ר ח. תדמור);

צבא, נשק וביצורים – 7 פרקים (פרופ' י. ידן, ד"ר א. מלמט, פרופ' ש. ייבין, סא"ל מ. גיחון, ד"ר י. אהרוני, א. שטרן);

אחרית דבר (אל"מ א. גלילי).

בקרב נשוב ונעמוד על האפשרויות להשרת תודעה היסטורית-צבאית, אשר ספר זה עשוי לפתח בפני קציני צה"ל.